

Obres escollides de Lenin en català

***DIVERGÈNCIES EN EL MOVIMENT OBRER
EUROPEU***

***V. I. LENIN
1910***

Versió catalana establerta des de: “Divergencias en el movimiento obrero”, en
Obras Completas, Tom XVI, Akal Editor, 1977, pàgines 342-351

Edicions internacionals Sedov

Núcleo en defensa
del marxismo

Germinal

Les fonamentals divergències tàctiques en el moviment obrer dels nostres dies, a Europa i Amèrica, es redueixen a la lluita contra dos importants corrents que es desvien del marxisme, el que ha arribat a ser, en els fets, la teoria predominant en aquest moviment. Aquests dos corrents són: el revisionisme (l'oportunisme, el reformisme) i l'anarquisme (l'anarcosindicalisme, l'anarcosocialisme). Ambdues desviacions respecte de la teoria marxista i de la tàctica marxista, que són les predominants en el moviment obrer, poden ser observades, amb diverses formes i distints matisos, en tots els països civilitzats durant més de mig segle de la història del moviment obrer de masses.

Aquest sol fet testimonia que no és possible explicar aqueixes desviacions com a meres casualitats o equivocacions de tals o quals persones o grups i ni tan sols per la influència de les particularitats o tradicions nacionals, etc. Ha d'haver-hi motius fonamentals, inherents al règim econòmic i al caràcter del desenrotllament de tots els països capitalistes, que engendren constantment aquestes desviacions. Un petit llibre *Les divergències tàctiques en el moviment obrer (Die taktischen Differenzen in der Arbeiterbewegung, Hamburg, Erdmann Dubber, 1909)*, publicat l'any passat pel marxista holandès Anton Pannekoek constitueix un intent interessant d'investigar científicament aqueixos motius. En l'exposició que segueix farem conèixer al lector les conclusions a què ha arribat Pannekoek, conclusions que han de ser reconegudes com completament justes.

Una de les causes més profundes que engendren periòdicament divergències en allò tocant la tàctica és el mateix fet de l'increment del moviment obrer. Si no el mesuram amb el criteri d'algun ideal fantàstic, sinó que el considerem com un moviment pràctic d'homes corrents, resultarà evident que l'enrolament de nous i nous "reclutes" i la incorporació de noves capes de les masses treballadores s'han de veure acompanyats inevitablement per les vacil·lacions al terreny de la teoria i de la tàctica, per la repetició de vells errors, la tornada provisional a conceptes i mètodes antiquats, etc. El moviment obrer de cada país inverteix periòdicament més o menys reserves d'energia, atenció i temps per a la "instrucció" dels reclutes.

A més, el ritme de desenvolupament del capitalisme no és el mateix en els diversos països i en les distintes branques de l'economia nacional. La classe obrera i els seus ideòlegs assimilen el marxisme de mode més fàcil, més ràpid, més complet i més ferm en les condicions de màxim desenrotllament de la gran indústria. Les relacions econòmiques endarrerides o les que es van ressagant en el seu desenvolupament condueixen sempre a l'aparició de partidaris del moviment obrer que han assimilat només alguns aspectes del marxisme, algunes parts aïllades de la nova concepció del món o consignes i reivindicacions aïllades, sense sentir-se capaços de trencar decididament amb totes les tradicions de la concepció del món burgesa en general i de la democràticoburgesa en particular.

A més, el caràcter dialèctic del desenvolupament social, que es produeix enmig de contradiccions i a través de contradiccions, constitueix una font permanent de discrepàncies. El capitalisme és progressista perquè destrueix els vells modes de producció i desenrotlla les forces productives; però, al mateix temps, en arribar a un cert grau del seu desenrotllament, comença a frenar l'increment de les forces productives. El capitalisme desenrotlla, organitza, disciplina els obrers, però també esclafa, oprimeix, causa la degeneració, la misèria, etc. El mateix capitalisme crea el seu enterramorts, crea ell mateix els elements d'un nou règim; però, al mateix temps, sense un "salt", aquests elements aïllats no canvien en res l'estat general de les coses, no afecten en res el domini del capital. El marxisme, com a teoria del materialisme dialèctic, sap explicar aquestes contradiccions de la vida real, de la història palpitant del capitalisme i del moviment obrer. Ara bé, és evident que les masses aprenen de la vida, no dels llibres, pel que algunes persones o grups sempre solen exagerar i erigir en teoria unilateral, en sistema tàctic unilateral tal o qual tret del desenrotllament capitalista, tal o qual "ensenyament" derivat d'aquest desenrotllament.

Els ideòlegs burgesos, els liberals i els demòcrates, que no comprenen el marxisme ni el moviment obrer modern, salten constantment d'un extremisme impotent a un altre. O bé pretenen explicar-ho tot dient que gent perversa "enfronten" una classe contra una altra, jo bé es volen consolar amb la idea que el partit obrer és "un partit pacífic de reformes". Producte directe d'aquesta concepció del món burgesa i de la seua influència són, alhora, l'anarcosindicalisme i el reformisme, que s'aferran a *un* dels aspectes del moviment obrer, que fan, de la unilateralitat, teoria, i declaren, així, incompatibles entre si mateixes les tendències o trets del moviment obrer que formen la peculiaritat específica de tal o qual període o d'unes o altres condicions en què actua la classe obrera. Però la vida real, la història real *engloba* aquestes distintes tendències, de la mateixa manera que la vida i el

desenrotllament de la naturalesa ho fan tant la lenta evolució com els salts bruscos, ruptures en la continuïtat.

Els revisionistes consideren fraseologia tots els raonaments sobre els "salts" i sobre l'antagonisme de principi entre el moviment obrer i tota la vella societat. Ells consideren les reformes com una realització parcial del socialisme. L'anarcosindicalista rebutja la "mesquina tasca", sobretot la utilització de la tribuna parlamentària. De fet, aquesta última tàctica es redueix a l'espera dels "grans dies", sense capacitat per a concentrar la força que crea els grans esdeveniments. Els uns i els altres frenen allò que és més important i més urgent: l'agrupació dels obrers en organitzacions grans, poderoses, que funcionen bé i capaços de funcionar bé en *totes* les circumstàncies, en organitzacions impregnades de l'esperit de la lluita de classes, que tinguen una visió clara dels seus objectius i estiguen educades en una vertadera concepció marxista del món.

Aquí ens permetrem una petita digressió i direm entre parèntesis, a fi d'evitar qualsevol equívoc possible, que Pannekoek il·lustra la seua anàlisi amb exemples presos *exclusivament* de la història d'Europa Occidental, sobretot d'Alemanya i França, *sense* tenir en compte *per a res* Rússia. Si alguna vegada pogués semblar que fa una al·lusió a Rússia, açò només es deu al fet que les tendències principals que engendren determinades desviacions respecte de la tàctica marxista es manifesten també al nostre país, malgrat les enormes diferències que existeixen entre Rússia i Occident en allò tocant la cultura, la manera de vida i l'aspecte econòmic-històric.

Finalment, una causa molt important de discrepàncies entre els militants del moviment obrer resideix en els canvis de tàctica de les classes dominants, en general, i de la burgesia, en particular. Si la tàctica de la burgesia sempre fos la mateixa, o, almenys, del mateix tipus, la classe obrera aprendria ràpidament a respondre-li amb una tàctica també igual i del mateix tipus. Però, de fet, la burgesia en tots els països estableix, inevitablement, dos sistemes de govern, dos mètodes de lluita pels seus interessos i en defensa del seu domini, mètodes que van alternant-se o que s'entrellacen en distintes combinacions. És, en primer terme, el mètode de la violència, el mètode que no admet cap concessió al moviment obrer, el mètode que recolza totes les institucions velles i ja caduques, el mètode que rebutja rotundament les reformes. Aquesta és l'essència de la política conservadora, que, a Europa Occidental, és cada vegada menys, la política de les classes grans terratinents per a convertir-se cada vegada més en una de les varietats de la política general burgesa. El segon mètode és el del "liberalisme", el dels passos cap al desenrotllament dels drets polítics, cap a les reformes, les concessions, etc.

Quan la burgesia passa a l'ús d'un o altre mètode, no ho fa obeint al càlcul pervers de persones aïllades, ni tampoc per mera casualitat, sinó en virtut del caràcter profundament contradictori de la seua pròpia situació. Una societat capitalista normal no pot desenrotllar-se amb èxit sense un règim representatiu consolidat, sense concedir certs drets polítics a la població, que no pot deixar de distingir-se per les seues exigències "culturals" relativament elevades. Aquesta exigència d'un nivell cultural mínim és originada per les condicions del mateix mode capitalista de producció, amb la seua tècnica elevada, la seua complexitat, flexibilitat, mobilitat, rapidesa en el desenvolupament de la competència mundial, etc. Les oscil·lacions en la tàctica de la burgesia, la transició del sistema de la violència al de les suposades concessions, són pròpies, pel mateix, de la història de tots els països europeus durant l'últim mig segle, amb la particularitat que, en determinats períodes, els distintes països recorren amb preferència a un o altre mètode. Per exemple, Anglaterra era en les dècades del 60 i 70 del segle XIX el país clàssic de la política "liberal" burgesa; Alemanya, en les dècades del 70 i 80, aplicava el mètode de la violència, etc.

Quan imperava aqueix mètode en Alemanya, el ressò unilateral d'aquest sistema de govern burgès va ser l'increment de l'anarcosindicalisme, o, com l'anomenaven llavors, de l'anarquisme en el moviment obrer (els "Jóvens" al principi de la dècada del 90, Johann Most al començament de la del 80). Quan en 1890 es va produir el viratge cap a les "concessions", aquest va resultar ser, com sempre, encara més perillós per al moviment obrer, engendrant un ressò igualment unilateral del "reformisme" burgès: l'oportunisme en el moviment obrer. "La finalitat positiva, real, de la política liberal de la burgesia [diu Pannekoek] és la de desorientar els obrers, sembrar l'escissió en les seues files, transformar la seua política en un apèndix impotent, de la sempre impotent i efímera política del suposat moviment reformista".

No poques vegades la burgesia assoleix els seus objectius, durant un cert temps, per mitjà de la política "liberal", que és, com observa amb raó Pannekoek, la política "més astuta". Part dels obrers, part dels seus representants, es deixa enganyar a vegades per les aparents concessions. Els revisionistes declaren "antiquada" la doctrina de la lluita de classes o comencen a aplicar una política que, de fet, significa una renúncia a la lluita de classes. Els zig-zags de la tàctica burgesa intensifiquen el revisionisme en el moviment obrer i moltes vegades provoquen al seu si discrepàncies que porten fins i tot a l'escissió.

Totes les causes del tipus indicat originen divergències en allò tocant la tàctica dins del moviment obrer, dins del medi proletari. Però entre el proletariat i les capes de la petita burgesia en contacte amb ell (incloent-hi els camperols) no hi ha ni pot haver-hi cap muralla de Xina. S'entén que el pas d'algunes individus, grups i sectors de la petita burgesia a les files del proletariat no pot deixar d'engendrar, per la seua banda, vacilacions en la tàctica d'aquest.

L'experiència del moviment obrer dels diversos països ens ajuda a comprendre, sobre la base de problemes pràctics concrets, la naturalesa de la tàctica marxista, ajuda als països més joves a distingir més clarament el vertader significat de classe de les desviacions del marxisme i a combatre-les amb més èxit.

Edita: *Germinal – nucli en defensa del marxisme*

Per a posar-te en contacte amb nosaltres: germinal_1917@yahoo.es

Visita la nostra pàgina: www.grupgerminal.org